

Ministerie van LNV, t.a.v. mevrouw A. Burger,
Ministerie van VWS, t.a.v. de heer P.H. Huyts

Onderwerp

Aanvullend advies kinderboerderijen e.a.

Datum

5 januari 2010

Ons kenmerk

03/2010/LCI/JvS/TO

Blad

1/3

Behandeld door

T. Oomen

Landelijke Coördinatie
Infectieziektebestrijding

Tel (030) 274 7000

Fax (030) 274 4455

ton.oomen@rivm.nl

Geachte heer Huijts, geachte mevrouw Burger,

Op 31 december ontving ik van u vragen naar aanleiding van het advies over het Q-koortsbeleid op kinderboerderijen wat ik u op 23 december stuurde.

De aanvullende vragen heb ik opnieuw aan een aantal veterinaire deskundigen voorgelegd. Ik geef u puntsgewijs een antwoord op uw vragen.

1. Hoeveel inzicht geven swabs?

Op niet-melkgevende bedrijven zoals hobbyhouderijen en kinderboerderijen zijn vaginaalswabs het enige monstermateriaal dat genomen kan worden om de besmettingsstatus van een dier vast te stellen. Om de besmettingsstatus van een dier vast te stellen zal herhaald bemonsteren en testen nodig zijn om met een steeds groter wordende zekerheid vast te stellen of een dier met *C. burnetii* besmet is. Hoe vaak er bemonsterd en getest zal moeten worden is niet aan te geven omdat gegevens over de voorspellende waarde van de test in dit stadium van de infectie, vlak voor het aflammeren, ontbreken. Door middel van het herhaald testen wordt de kans groter dat positieve dieren worden geïdentificeerd.

2. Hoe effectief is de antibioticabehandeling?

De werkzaamheid van antibiotica bij de behandeling van Q-koorts bij kleine herkauwers is onduidelijk. In vitro is Coxiella gevoelig voor verschillende antibiotica. Over de effectiviteit van een behandeling in vivo zijn weinig gegevens beschikbaar. Ook dient rekening gehouden te worden met residuen-problematiek en de economische haalbaarheid van een behandelingspoging. Om uitscheiding van Coxiella tijdens abortus en lammeren te voorkomen bestaat een Frans regime van een tweemaalige behandeling in de laatste maand van de dracht met oxytetracycline. In een recente publicatie is dit regime niet effectief gebleken.

Bij de behandeling van hobbydieren, zoals op een kinderboerderij, zijn er principe meer opties dan de kortdurende tweemaalige behandeling. De dieren worden immers niet voor de voedselproductie gehouden en de te behandelen aantallen dieren zijn laag. Bij gebrek aan literatuurgegevens is het, in analogie met wel beschikbare humane data, redelijk te veronderstellen dat een behandelingspoging bij kleine herkauwers de meeste kans op

Datum
5 januari 2010
Ons kenmerk
3/2010/LCI/JvS/TO
Blad
2/3

succes maakt vlak na ontstaan van de infectie. Behandeling van een chronische infectie is een langdurige aangelegenheid.

Het probleem is dat een recente infectie bij kleine herkauwers niet herkend wordt. De uitkomst van een therapiepoging is daardoor moeilijk te voorspellen. Een maandenlange behandeling van dieren is vanwege de kans op resistentie-ontwikkeling niet wenselijk. Antibioticumbehandeling kan effectief zijn als het wordt ingezet als vroegbehandeling van recent positief geworden dieren, dus alleen als het gecombineerd wordt met regelmatige bemonstering.

3. Wat betekent de gescheiden bevalling/het aflammeren precies? Is dat effectief? Vindt aflammeren plaats in gesloten ruimte?

In het advies van 23 december adviseer ik aan u aanvullend beleid voor kleine bedrijven binnen de 5-kilometerzone van tankmelkpositieve bedrijven. Een van de adviezen is om er zorg voor te dragen dat drachtige dieren afgezonderd van het publiek kunnen aflammeren. In de praktijk geldt dit vooral voor de kinderboerderijen die een actieve publieksfunctie vervullen. Kinderboerderijen beschikken altijd over een stal waar de drachtige dieren kunnen aflammeren. Deze ruimte kan (gedeeltelijk) worden afgesloten en dient in deze situatie niet toegankelijk te zijn voor het publiek. Dit geeft voor de beheerder de mogelijkheid om beter toe te zien op een normaal verlopende geboorte en het zorgvuldig opruimen van het geboortemateriaal. De hygiëncode voor kinderboerderijen ¹ geeft hiervoor concrete aanwijzingen, evenals voor de persoonlijke beschermingsmaatregelen voor de betreffende medewerker.

Het vanaf vier maanden na dekking in afzondering plaatsen (in een gesloten ruimte) en aflammeren van kleine herkauwers op kinderboerderijen binnen de 5-kilometerzone van tankmelkpositieve bedrijven, beperkt de kleine kans op verspreiding van potentieel aanwezige *C. burnetii*.

4. Als swabs niet doeltreffend zijn en/of antibiotica onvoldoende effectief is, is het dan überhaupt niet zinvol in gesloten ruimten af te lammeren?

Door het aflammeren in afgescheiden ruimten te laten plaatsvinden, neemt de controle op het aflammeren cq het aborteren toe. Tevens kan de nageboorte effectief worden verwijderd. Als er *C. burnetii* vrij zou komen wordt dit ook beperkt tot een kleiner afgebakend gebied. Het is niet noodzakelijk om aanvullende maatregelen (zoals het afgezonderd aflammeren) te nemen voor genoemde groepen bedrijven buiten de 5-kilometerzone rond tankmelkpositieve bedrijven.

5. Is het voldoende om de aanvullende maatregelen, zoals een bezoekersverbod, te beperken tot de besmette (5-kilometerzone) gebieden?

U geeft aan dat het begrenzen van de aanpak tot besmette bedrijven/gebieden de afgelopen jaren niet effectief is gebleken. Dat betreft de aanpak voor de grote melkgeitenbedrijven met abortusproblematiek die worden gezien als de belangrijkste bron voor de Q-koortsepidemie. Het criterium voor het besmet zijn van een bedrijf was gebaseerd op melding van >5% abortus en positieve identificatie van *C. burnetii*. Hierdoor zijn besmette bedrijven gemist. Er was tot voor kort geen vervoersverbod voor dieren vanaf positieve bedrijven, waardoor nieuwe bedrijven besmet zijn geraakt. Inmiddels is het meldcriterium verscherpt en een vervoersverbod ingesteld, waardoor

¹ Zie hiervoor ook de bestaande richtlijn 'Code voor hygiëne op kinderboerderijen in Nederland 2004': http://www.vwa.nl/cdlpub/servlet/CDLServlet?p_file_id=10549

Datum

5 januari 2010

Ons kenmerk

3/2010/LCI/JvS/TO

Blad

3/3

bij veel bedrijven (eerder) aanvullende maatregelen genomen zullen worden. Hoge effectiviteit van de vaccinatie mocht niet verwacht worden vanwege de beperkte beschikbaarheid van vaccin en het vertraagde effect (pas een lammerseizoen later). Tot op heden zijn er geen epidemiologische aanwijzingen waaruit blijkt dat kinderboerderijen, vleeschapenbedrijven en andere kleine bedrijven een hoog risico vormen voor de volksgezondheid. De deskundigen zien nu geen argumenten om een bezoekersverbod of andere aanvullende maatregelen te nemen voor genoemde groepen bedrijven buiten de 5-kilometerzone rond tankmelkpositieve bedrijven.

Mocht er naar aanleiding van dit advies inhoudelijke verduidelijking of toelichting nodig zijn, dan kan daarvoor direct contact op worden genomen met de deskundigen van het Centraal Veterinair Instituut.

Hoogachtend,

prof.dr. R.A. Coutinho
directeur Centrum Infectieziektenbestrijding

Bijlage: Geraadpleegde deskundigen